

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

КРОХМАЛЬНА ГАЛИНА ІВАНІВНА

**УДК 811.161.2'38'373.46:82.09]:[80:001]-
051ДенисюкІ.**

**ТЕРМІНИ В ІДІОСТИЛІ ВЧЕНОГО
(на матеріалі філологічних праць
професора Івана Денисюка)**

Спеціальність: 10.02.01 – українська мова

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

ЛЬВІВ 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Кочан Ірина Миколаївна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри українського прикладного
мовознавства

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Струганець Любов Василівна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри української мови та методики
її навчання

кандидат філологічних наук, доцент,
Булик-Верхола Софія Зіновіївна,
Національний університет «Львівська політехніка»,
доцент кафедри української мови

Захист відбудеться 13 жовтня 2016 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.051.23 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул.Університетська, 1, філологічний факультет, ауд.312.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79005, м. Львів, вул.Драгоманова, 5.

Автореферат розіслано 12 вересня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат філологічних наук, доцент

У.Б.Добосевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Сучасна цивілізація розвивається в екстремальних умовах глобалізаційних викликів, стрімкого науково-технічного розвитку, у гострому протистоянні традиційного та інноваційного, гуманітарного і природничого, «аналогового» і «цифрового», на межі життя і смерті. Літературознавча термінологія позначена подібною «екстремальною» рисою, що полягає у потребі створення терміноодиниці на межі строго логічного наукового поняття і безмежної творчої фантазії.

Якщо фахова терміносистема як така має свою поняттєву організацію, в якій центральне місце займає нормативний фаховий термін (однозначний, точний, доброзвучний, мобільний тощо), то в авторських літературознавчих працях нерідко знаходимо терміни, позначені емоційністю, образністю, що є властивим для гуманітарних наук. Вчені уже віддавна цікавляться науковою термінологією у літературознавстві і в літературних текстах. Л. Гнатюк, Д. Кирик досліджували наукову термінологію у літературних творах Г. Сковороди; І. Галенко – термінологію у працях І. Франка; В. Деркач – філологічну термінологію М. Драгоманова, Ю. Карпенко – у текстах І. Вишенського; О. Масликова – філологічну термінологію М. Грушевського, В. Мацько – літературознавчі терміни у працях І. Огієнка, Є. Регушевський – літературознавчу термінологію Я. Головацького, І. Нечуя-Левицького, О. Кобилянської, П. Грабовського, М. Коцюбинського, М. Кропивницького, М. Старицького, І. Карпенка-Карого, І. Микитенка, Лесі Українки. Результатом цієї праці стала публікація лексикографічного матеріалу – словників термінів.

Науковий стиль гуманітарних наук дещо відрізняється від наукового стилю природничих, математичних та інших наук. Передусім тим, що, крім фахової лексики (яка, безперечно, має свою специфіку у цій галузі знань), тут наявні специфічний синтаксис, своя фразеологія, які й утворюють ідіостиль ученого.

Яскравим прикладом такого специфічного ідіостилу стали праці українського літературознавця, фольклориста, франкознавця, доктора філологічних наук, заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка Івана Овксентійовича Денисюка. Зважаючи на характеристики ідіостилу вченого, які подали його колеги-літературознавці та фольклористи, матеріалом дослідження стало зібрання праць Івана Денисюка. Ще одним аргументом є те, що ці праці досі не розглядали з позицій лінгвістики загалом і термінології зокрема.

Актуальність дослідження зумовлена: необхідністю розвитку теорії функціонування термінолексики у науковому тексті, потребою вивчення її семантичних, структурних та функціональних особливостей; відсутністю окремих досліджень такого типу; важливістю аналізу ідіостилу вченого з точки зору функціонування термінолексики у науковому тексті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційної роботи відповідає науковому напряму кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка «Комунікативно-прагматичні та лінгводидактичні аспекти дослідження української мови в діячності та синхронії на різних етапах розвитку» (реєстраційний номер 0115U003719). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка (витяг із протоколу № 30/6 від 30 червня 2011 року). Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка (витяг із протоколу № 18/4 від 27 травня 2016 року).

Мета роботи – визначити особливості індивідуального стилю вченого з допомогою аналізу особливостей функціонування літературознавчих та нелітературознавчих термінів у філологічних працях Івана Денисюка. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань:

- проаналізувати й систематизувати підходи до трактування понять «мовна особистість» та «ідіостиль»;
- встановити особливості літературознавчого терміна як домінанти ідіостилу;
- здійснити аналіз мотивованості літературознавчих ТО у працях проф. Івана Денисюка на підставі ономазіологічного підходу;
- вивчити граматичну структуру, походження літературознавчих терміноодиниць;
- визначити функціональні особливості загальнонаукових термінів у літературознавчому контексті;
- з'ясувати специфіку функціонування екстрагалузевих ТО в літературознавчому тексті.

Об'єкт дослідження – терміносистема філологічних праць Івана Денисюка.

Предмет дослідження – термінолексика, її лексико-семантична, структурна та функціональна характеристики у філологічному тексті.

Джерельною базою роботи слугували: видання «Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці : у 3 т., 4 кн. / Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2005. – Т. 1 : Літературознавчі дослідження. – Кн.1. – 432 с. ; Кн. 2. – 486 с. ; Т. 2 : Франкознавчі дослідження. – 528 с. ; Т. 3 : Фольклористичні дослідження. – 404 с.»; літературознавчі, термінологічні та інші словники.

Методи дослідження. У роботі використано: *поняттєво-лінгвальний метод, метод суцільної вибірки* – для виокремлення і диференціації терміноодиниць; *елементи методу кількісного аналізу* – при визначенні співвідношення інтрагалузевих, екстрагалузевих та загальнонаукових ТО в авторському тексті; *метод лексико-тематичного моделювання* – для характеристики структурно-семантичних особливостей терміноодиниць,

формування тематичних груп; *функціональний метод*, *зіставний метод* та *метод контекстуального аналізу* – при порівнянні функціональних особливостей терміноодиниць залежно від галузевої зумовленості тексту і контексту; *описовий метод* – при узагальненні мовних фактів і формуванні висновків.

Наукова новизна дослідження – вперше в українському термінознавстві здійснено комплексний аналіз терміносистеми наукового тексту одного вченого з точки зору її лексико-семантичної, структурної та функціональної характеристики, також системно описано мотиваційні функції терміноодиниць літературознавчої терміносистеми у зв'язку із вивченням контекстуальних взаємовпливів терміноодиниць терміносистем інших галузей науки та людської діяльності. Набула подальшого розвитку теорія терміна у філологічному тексті, поглиблено методологічні засади вивчення ідіостилю вченого.

Теоретичне значення дисертації полягає у нових перспективах вивчення теорії терміна, його функціональних, системних та світоглядних мотиваційних характеристик. Проведений аналіз може стати методологічною основою для дослідження динаміки розвитку терміноодиниць у межах терміносистеми, ідіостилю вчених різних галузей науки та різних поколінь однієї галузі. Результати дисертації сприятимуть подальшій розробці теоретичних питань інтерпретації наукових текстів.

Практичне значення результатів дисертації дасть можливість використовувати їх у подальших наукових дослідженнях питань теорії і практики мовної особистості у науковому тексті, ідіостилю вченого, термінів у літературознавчому тексті. У навчальному процесі матеріали роботи слугуватимуть для читання лекцій і проведення практичних занять з курсів «Термінознавство», «Основи наукового тексту», «Основи наукових досліджень», «Культура наукової мови», «Вступ до літературознавства». Матеріали дисертації сприяють вирішенню методологічних питань при укладанні лексикографічних праць з літературознавства, у написанні навчальних посібників з термінознавства.

Положення, які винесено на захист:

1. Однією із домінант ідіостилю наукових текстів Івана Денисюка є термін як характерний засіб передачі оригінального мислення вченого. Неординарні праці І.Денисюка потребують комплексного погляду крізь призму аналізу термінолексики авторського тексту.

2. Переносність значення при аналізі естетичних явищ літератури визначає особливість їх термінологічної природи. Термін перебуває у тісному зв'язку з авторським стилем письменників, учених, тому літературознавчі терміни не змінюються повністю, а набувають нових додаткових значень.

3. Домінантами у літературознавчій термінолексичі І.Денисюка є мотивація за ознакою, за формою твору, за змістовими характеристиками. Часто ТО, мотивована змістовними характеристиками, поєднує компонент,

пов'язаний з формою аналізу генологічного явища і водночас з процесом взаємодії жанрів. Учений, спостерігаючи за літературознавчими явищами, трансформує ТО, синтезуючи різні їх ознаки.

4. Загальнонаукові терміни проходять своєрідну адаптацію у літературознавчому контексті. Такі ТО не втрачають свого термінного значення, вчений використовує їх загальнонаукове семантичне значення у поєднанні з літературознавчим значенням, і така ТО набуває іншого гатунку – більше літературознавчого аніж загальнонаукового.

5. При аналізі наукових текстів І. Денисюка виявлено проблему визначення термінного значення нелітературознавчих ТО. Частина ТО зберігає своє термінне значення, частина ТО частково втрачає це значення, частина – переходить у літературознавчу терміносистему, набуваючи ознак іншої ТО і зберігає лише лексичне значення, яке у контексті літературознавчого наукового погляду набуває інших функцій. Причини явища – використання ТО з різних сфер людської діяльності, «нерівномірність» втрати чи збереження термінного значення таких ТО за умови впливу образної мови.

Особистий внесок дисертанта. Усі результати дисертант отримав самостійно. Наукових праць, які стосуються теми дисертації, написаних у співавторстві, немає.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні принципи та результати роботи викладено в наукових доповідях, виголошених на конференціях: XI Міжнародна наукова конференція «Проблеми української термінології СловоСвіт 2010» (м.Львів, 1–2 жовтня 2010 р.); III міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (Мюнхен, 1–4 листопада 2012 р.); Четверта міжнародна науково-практична Інтернет-конференція з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (Мюнхен, 31 жовтня – 3 листопада 2013 р.); Міжнародна наукова конференція «Słowo. Tekst. Czas – XII» Frazologia w idiolekcie i systemach języków słowiańskich». W 200. rocznicę urodzin Tarasa Szewczenki. (14–17 листопада 2013 р. Щецін. Інститут слов'янської філології Щецінського університету. Польща.); Міжнародна наукова конференція «Апостол правди і науки» до 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка (15–16 травня 2014 р. Львів. Львівський національний університет імені Івана Франка); П'ята міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (30 жовтня – 2 листопада 2014 року. München – Berlin); Всеукраїнська наукова конференція «Не попів слів, а серця жар»: філологічні обрії Івана Денисюка (до 90-річчя від дня народження) (12 грудня 2014 р. Львів. Львівський національний університет імені Івана Франка); X Міжнародна конференція «Українська термінологія і сучасність» (22–24 квітня 2015 р. Київ. Інституті української мови НАН України); X Міжнародна науково-практична конференція «Психолінгвістика в сучасному світі» (22–23 жовтня 2015 р. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет імені Григорія Сковороди»); Шоста міжнародна науково-практична інтернет-конференція з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (29 жовтня – 1 листопада 2015 р. Мюнхен).

Публікації. Основні положення та практичні результати дисертації висвітлено в 12 статтях, 6 із яких опубліковано у фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України, 4 – у закордонних виданнях.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (375 найменувань). Повний обсяг роботи – 209 сторінок, основний зміст роботи викладено на 172 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт і предмет аналізу, подано відомості про джерела матеріалу, з'ясовано методи аналізу, розкрито наукову новизну дисертації, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію основних положень дисертації, описано її структуру та обсяг, зазначено виступи й публікації за матеріалами дисертації.

Перший розділ «**Історико-методологічні засади вивчення терміна як домінанти мовної особистості**» складається з чотирьох підрозділів, у яких розглянуто теоретичні засади мовної особистості, ідіостилю, літературознавчого терміна, означено методологію дослідження терміна.

У підрозділі 1.1 «**Мовна особистість вченого**» проаналізовано феномен мовної особистості як міждисциплінарний об'єкт досліджень, що їх здійснюють у різних наукових сферах. Спостереження за естетично оформленим науковим словом дають підстави для мотивації комплексного погляду на науковий доробок ученого, його мовну особистість, крізь призму аналізу термінологіки. Аргументовано підстави для вибору матеріалу цього дослідження – наукових праць Івана Денисюка. Однією із домінант ідіостилю наукових текстів Івана Денисюка є термін – ця теза і зумовила логіку дисертації та її структуру.

Підрозділ 1.2 «**Авторський ідіостиль у художньому та науковому текстах**» містить узагальнену характеристику різних підходів: українські науковці, досліджуючи ідіостилю письменників, виділяють окремі мовні засоби – домінанти, які найбільш яскраво репрезентують індивідуальну манеру творчості автора до розуміння індивідуального авторського стилю у науковому тексті.

Підрозділ 1.3 «**Специфіка літературознавчого терміна**» складається із двох підрозділів: 1.3.1 «**Термін у літературознавчому тексті**». Терміни літературознавства не лише виконують номінативну функцію, але і несуть ще й естетичну інформацію, дають оцінку художнім явищам. Естетична оцінка так

чи інакше пов'язана із питанням конотації терміна, яка в літературознавстві набуває часом яскраво вираженої домінанти. Літературознавчий термін характеризується неоднозначністю, низьким рівнем уніфікації, конотативністю, «незамкнутістю» – відкритістю для інших терміносистем, прямою залежністю від контексту; термін перебуває у тісному зв'язку з авторським стилем письменника, вченого, тому, ужиті в літературознавчих працях, терміни дуже часто не змінюються повністю, а «обрастають» новими значеннями.

1.3.2 «Особливості літературознавчої терміносистеми» Окреслено особливості «лексикографічного виміру» літературознавчої терміноодиниці (далі – ТО); існує своєрідна градація процесу втрати термінного значення, яка стає визначальною рисою наукового терміна при його «зіткненні» з художнім контекстом (за Т.Панько, І.Кочан, Г.Мацюк); у межах літературознавчої терміносистеми функціонують лексичні одиниці, які набувають в художньому контексті рис кодового знака, що може адекватно відобразити думку літературознавця щодо конкретного образного явища (за О.Чирковим); крім суто літературознавчої терміннолексики, в текстах літературознавчих досліджень широко функціонує термінна лексика інших наук; термін зазнає впливу детермінологізації внаслідок втрати зв'язків з терміносистемою або у зв'язку із впливом іншої, невластивої терміносистеми у певному контексті.

1.4 «Методологія дослідження терміна в ідіостилі вченого» – опис теоретико-методологічної основи дослідження.

У другому розділі «**Лексико-семантична і структурна характеристика літературознавчих термінів**» – здійснено аналіз літературознавчих термінів у філологічних працях вченого. Підрозділ **2.1 «Тематичні лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи літературознавчих термінів»** містить поділ літературознавчих терміноодиниць за групами. При цьому використано поняття *термінологічне поле* як певну категоріальну єдність літературознавчих термінів. Усі літературознавчі терміни наукової спадщини І.Денисюка розділено на тематичні поля (далі – ТП) «Література та літературознавство: головні поняття», «Генологія», «Поетика тексту», «Літературно-видавничий процес». Ці ТП поділено на лексико-семантичні групи (далі – ЛСГ). Одна й та сама ЛСГ може входити (частково, а в деяких випадках і повністю) до складу двох або більше семантичних полів. Часто ЛСГ межують, а іноді навіть можуть нашаровуватися одна на одну. Явище взаємонакладання ЛСГ (спільне/паралельне функціонування термінологічних одиниць різних ЛСГ, їх взаємовплив у межах слововживання тощо) зумовлює певну умовність класифікації. Одна із причин цього явища – образний контекст функціонування і специфіка літературознавчих ТО, що неминуче приводять до створення й актуалізації нових відтінків значень.

У підрозділі **2.2 «Мотивованість літературознавчих термінів у працях Івана Денисюка»** – огляд праць учених з проблем мотивації та мотивованості терміна. В основі аналізу мотивованості авторських літературознавчих ТО

Івана Денисюка – ономасіологічний підхід до мотивації (дефініція мотивації пов'язана з поняттям мотиваційної ознаки).

Підрозділ 2.2.1 «**Мотивованість термінів ТП «Література та літературознавство: головні поняття»** – містить аналіз ТО відповідного ТП. Відзначено широке введення в термінологічний обіг словоодиниць на позначення вивчення постатей національного письменства. І. Денисюк не просто класифікував наукові здобутки своїх колег за тематикою, але вказував на появу цілої підгалузі/напрямку досліджень в українській літературознавчій науці (напр. *франкознавство-франкознавець* тощо). У підрозділі 2.2.2 «**Мотивованість термінів ТП «Генологія»** – спостереження за ТО в галузі генології, – галузі, в якій найактивніше працював учений. Відзначено, що для точнішого позначення досліджуваних явищ Іван Денисюк творить ТО, які б допомагали передати нові поняття. Вчений, пояснюючи генологічні проблеми, іноді кількісно нагромаджує ТО, моделюючи таким чином думку реципієнта (наприклад, актуалізація ТО *новела-акція: «У психологічних новелах потоку свідомості чи близьких до них творах з викладовою формою внутрішнього монологу витіснений образ об'єктивного оповідача, відсутнє її обрамування, немає експозиції, усунені навіть і персонажі – залишено одного ліричного героя: його душа, надмірно розростаючись, неначе завойовує усю площу новели. Якщо новела-акції будувалась за схемою “герой” – “антигерой” – конфлікт між ними, то новела з внутрішнім сюжетом базується, як і сонет, на діалектичній тріаді, за якою розвивається думка: теза – антитеза – синтез»*). За лексикографічним визначенням *новела – оповідання*, побудоване на незвичайній події, і вчений виділяє домінанту, яка, на його думку, тримає композиційну, тематичну, змістову форму тексту, стає ніби в центрі її генологічної характеристики. Саме такий підхід Денисюка до вивчення генологічної природи новели зумовив створення незвичних складених ТО. Генологічний аналіз вченого-літературознавця має кілька вимірів (визначення і походження терміна, взаємозв'язок з іншими жанрами, характеристика домінанти у конкретному тексті). Вчений часто використовує українські синоніми до усталених ТО (*усталене – мемуарний жанр*, у тексті І.Денисюка – *новела-спомину*), досягаючи при цьому ефекту концентрації уваги реципієнта на вузькому для сприймання і однозначному аспекті поняття. Детально вивчаючи жанр новели, Іван Денисюк відповідно творить новий термінологічний апарат, для називання нових понять. Ці терміни в основному за будовою – складені. Досліджуючи нову генологічну термінологію вченого-літературознавця, виявляємо ряд термінологічних рис, які вчені-термінологи вважають недоречними у науці, це і синонімія (*новела настрою – настроєва новела*), і присутність конотації у термінах (*новела настрою, тривожна новела, новела-плач, червона новела, новела-спомин, модерністична новелка*). Хоча ці ТО мають емоційну оцінку, та їх лексичне значення цілком передає зміст досліджуваного явища і підтверджує спонтанний характер його терміно-

творення. Вчений обирає певну рису при генологічному аналізі конкретного тексту і ця риса (домінанта) стає компонентом нової складеної ТО (домінантою у новому терміні *оповідання-дискусія* стає форма твору, а мотивація ТО за ознакою – *дрібне оповідання та буденне оповідання*). І. Денисюк вживає терміни-антоніми, мотивуючи появу цих ТО змістовою домінантою (*«святкове оповідання», «анти святкові» соціально-проблемні оповідання; інтелектуалістичні оповідання*); мотивованість – у створенні зорового образу (*«заокруглені», «закриті» оповідання*); синтез жанрових ознак (*повість новелізована, новелістична повість, повість у новелах, оповідання вірш, поетичні оповідання, анекдотичний роман, новелізація роману, роман-казка-пролог*).

У підрозділі 2.2.3 **«Мотивованість термінів ТП «Поетика тексту»** унаслідок спостереження за мотивованістю ТО відзначено, що вчений додає у склад ТО ті компоненти, які, на його думку, найкраще називають визначальні риси явища. Мотивованість такої ТО – очевидна. Як от: *«ліричний пейзаж-враження»; «малярсько-музичні “внутрішні пейзажі”»*. Вчений використовує складену ТО *«психологізований епітет»*, яка мотивована сферою походження характерної риси для явища, яке стало об'єктом аналізу – *«Навіть прізвиська-образи проходять свою еволюцію. Наталю прозивають “селючкою”, “ляпалом”, а після того, як вона перебрала “усердно занявся делом” на “у середу занявся дом”, – “середою”. Відтак це прізвисько дістає ще й психологізований епітет – Наталю вже називають “сонною середою”»*.

Підрозділ 2.3 **«Граматична структура літературознавчих термінів»** – опис структури ТО: виділено в досліджуваному матеріалі 20 281 слововживань монолексемних і полілексемних літературознавчих ТО. Монолексемні ТО становлять більшість у термінології (70,9%) у порівнянні з полілексемними ТО чи термінологічними словосполученнями (далі – ТСС) (29,1 %).

У корпусі літературознавчих складених термінів є двокомпонентні ТС (88.8%), серед яких можна виділити такі структурні типи: 1) ад'єктивно-субстантивні (іменниково-прикметникові), побудовані за схемою **I+П**. Тип зв'язку – узгодження. Ця модель є найбільш продуктивною – 84,1% від загальної кількості усіх двокомпонентних ТС): Напр.: *інтервентна новела; козацькі пісні; календарно-обрядові пісні; січові пісні; народні пісні; поетична натура*. Опорним словом ад'єктивно-субстантивних ТСС є іменник.

2) субстантивно-субстантивні (іменниково-іменні), побудовані за схемою: **I+I**. У таких номінаціях тип синтаксичного зв'язку – керування. Напр.: *історія літератури; збірка віршів; образність лірики; методологія літературознавства; поетика тексту*. Опорне слово – іменник.

3) вербально-субстантивні (дієслівно-іменні), побудовані за схемою: **Д+I**. Напр.: *народжуваний жанр; ступенувати епітети; ліризувати байку; опоетизовувати портрет*. Опорним словом вербально-субстантивних ТСС є і іменник, і дієслово.

Трикомпонентні ТСС (632 од., або 10,7% усіх ТСС у досліджуваній терміносистемі), напр.: *Ритмічно-метрична структура поезії; психологія поетичної творчості; школа орієнтальної поезії; течії європейської літератури; аналіз літературних явищ; теоретичні концепції жанру.*

Серед досліджуваних ТСС виділяємо групу багатокомпонентних (0,46% усіх ТСС у досліджуваній терміносистемі): *засіб компоновання літературних творів; новелістичний спосіб типізації явищ; мистецька техніка монументів мініатюр; твір малого жанру прози; аспект історичної поетики жанру; аналіз художньої тканини твору.*

Підрозділ 2.4 «Генологічна характеристика літературознавчих ТО» містить поділ літературознавчих термінів праць І. Денисюка за походженням: власне українські, іншомовні та ТО змішаного типу. Зафіксовано 4921(34,2%) слововживань однослівних ТО українського походження. Серед них 4773 слововживань однокореневих та 148 слововживань двокореневих ТО. Запозичення в літературознавчу термінологію прийшли з грецької, латинської, французької, німецької, англійської та італійської мов. І. Денисюк як теоретик новели вводить у свої літературознавчі тексти зумисно «чужі» для української літературознавчої термінології ТО (англ. – tale (fairy tale, folk tale, narrative tale) – тейл, short story, short short story або просто short short; америк. – novellete (новелета); нім. – курцгешіхте, «Märchen», Erzählung, Volksmärchen; фр. – conte (конт), nouvelle (нувель), (conte populaire)), що стосуються жанрів малої прози. В українських літературознавчих словниках визначень цих термінів нема. Але у текстах Іван Денисюк за допомогою порівняльного аналізу дає визначення цих ТО, вказує на окремі деталі, які для вченого стали визначальними, і порівнює терміни різних за національною ознакою терміносистем.

Питомо українські ТО становлять 34,2% у складі простих літературознавчих термінів, і вони є досить частотними з-поміж усіх ТО, які використовував проф. І. Денисюк у своїх філологічних працях.

Відбувається онаціональнення ТО кількома способами: приєднанням до запозичених афіксальних слів українських суфіксів (*метафоричність, новелістика*); приєднанням до національних коренів запозичених чи інтернаціональних афіксів (суфіксів чи префіксів) (*по-новелістичному, олітературнення*); поєднанням національного та запозиченого (*жанрознавство, сюжетобудування*).

В основі **третього розділу «Характеристика загальнонаукових та екстрагалузевих термінів у літературознавчому тексті»** – екстрагалузеві та загальнонаукові терміни, закономірності їх функціонування у філологічних текстах вченого.

Для чіткого осягнення рис терміносистеми у науковій спадщині І. Денисюка здійснено спробу окреслити структуру нелітературознавчих терміноодиниць, їх функції в межах аналізованого матеріалу. Унаслідок аналізу

текстів Івана Денисюка було виокремлено 7 308 слововживань (або 26,5 % від усіх ТО) – екстрагалузевих ТО та 2552 слововживань загальнонаукових ТО. Ми не мали при цьому на меті подати аналіз усієї парадигми функціонування екстрагалузевих та загальнонаукових термінів у філологічних працях Івана Денисюка, оскільки цьому на заваді ставав обсяг дисертаційної роботи.

У підрозділі 3.1. **«Загальнонаукові терміни у філологічних працях Івана Денисюка»** – спроба розгляду закономірних ознак функціонування загальнонаукових ТО у літературознавчому тексті вченого. На прикладі ТО «жанровий аналіз» – процес своєрідної адаптації загальнонаукового терміна у літературознавчому контексті. ТО «аналіз» не втрачає свого термінного значення. Загальнонаукове поняття у складеній ТО має уточнену сферу функціонування (*«жанровий аналіз»* – той, що вивчає, досліджує склад, властивості жанру) і така ТО набуває іншого гатунку – виразно літературознавчого (*жанровий аналіз – 3 категорією жанру пов'язані кардинальні проблеми літературознавства, оскільки жанровий аналіз з'ясовує специфіку художнього твору, закономірності його існування в літературному процесі*). Вчений часто вживає термінологічні словосполучення, де багатокомпонентні елементи творять метафору – науковий образ поняття. (ТО *«Психологічно наснажені деталі»* – окремі факти, які стосуються глибокого розуміння, відтворення психічних явищ у літературному тексті: *Психологічно наснажені деталі як головний засіб розкриття образу і соціальної проблеми шикуються за принципом новелістичного кількісного нагромадження, що утворить певну напругу й підготує несподіваний поворот-вибух, своєрідний окличний знак у розкритті ідеї.*; ТО *«концентруюча композиційна деталь»* – окремий факт, який організовує, уточнює композицію; *Це концентруюча композиційна деталь, а водночас – символ організованої до отупіння одноманітної казарми, системи нівелювання людської особистості.*; термін «деталь» функціонує у складеному ТО в ролі залежного слова, але не втрачає свого значення: ТО *«пластикою художньої деталі»* – гармонійність форм і образів окремих фактів літературно-мистецького явища: *У Франка-новеліста свій індивідуальний стиль, який характеризується яскравою предметністю зображення, точністю і пластикою художньої деталі.* У наведених прикладах – організаційна функція загальнонаукового терміна у контексті літературознавчого семантичного поля. Загальнонаукові терміни проходять своєрідну адаптацію у літературознавчому контексті. Такі ТО не втрачають свого значення, вчений використовує загальнонаукове поняття термінів у поєднанні з літературознавчими. Загальнонаукові ТО часто стають одним із багатьох компонентів складеної ТО, при цьому є властиві ознаки їхнього функціонування: вони, як правило, є одним із головних компонентів і зі збільшенням кількості компонентів поступово нівелюється їх загальнонауковий характер. У деяких складених ТО фіксуємо переважання загальнонаукового значення, яке водночас визначає літературознавче поняття. Приклади ТО

засвідчують функціонування у науковому тексті Івана Денисюка багатокомпонентних ТО, в яких загальнонауковий термін, не втрачаючи свого значення, вільно взаємодіє з літературознавчими ТО. У текстах Івана Денисюка простежуємо організаційну функцію загальнонаукового терміна у контексті літературознавчого семантичного поля.

У підрозділі 3.2 **«Екстрагалузеві терміни в літературознавчих текстах»** – спроба аналізу у літературознавчих текстах Івана Денисюка функціонування ТО інших (немистецьких) терміносистем. У науковому тексті вченого активно функціонують нелітературознавчі ТО, які творять метафоричні вислови на позначення певних літературознавчих спостережень. Явище метафоризації ТО у текстах І. Денисюка потребує детального вивчення в окремому дослідженні, адже щільний образний контекст вимагає якісно іншого системно організованого інструментарію. У процесі аналізу виділено ряд груп ТО, які за походженням належать до терміносистем інших наук, сфер людської діяльності. Наша мета – спроба окреслити їх термінологічність, зокрема термінні функції таких ТО у межах літературознавчого контексту. У підрозділі 3.2.1 **«Детермінологізовані нелітературознавчі ТО»** з'ясовано, що нелітературознавчі ТО втрачають первісне термінне значення (адже уже називають не своє первинне поняття, а лише натяк на нього). Значення ТО такого типу переходить в літературознавчу терміносистему, оскільки функціонує уже як образне пояснення літературного явища. Важко встановити межу між повною і частковою детермінологізацією, оскільки відчутним є брак поняттєвого апарату. ТО *«акумулятор»* в детермінологізованому стані функціонує з первинним лексичним значенням, яке переходить у літературознавчу терміносистему як компонент метафори на основі перенесення значення за подібністю процесу – семи *«нагромодження»* (*«Це (йде мова про жанр – Г.К.) своєрідний акумулятор художнього досвіду, одиниця класифікації літературних творів за певними характерними для них сталими структурними ознаками»*). У підрозділі 3.2.2 **«ТО без втрати термінного значення»** – погляд на нелітературознавчі ТО, які функціонують без змін лексичного і термінного значень у контексті аналізу літературознавчого явища. Причина такого типу функціонування – у потребі актуалізації саме первісного термінного значення, яке, як правило, має безпосередню доцільність для слововживання у науковому тексті І. Денисюка. ТО *«архів»* функціонує у науковому тексті І. Денисюка із збереженням усіх традиційних значень (*«Об'єктами нашого дослідження були, передусім, опубліковане листування Лесі Українки, її архів та архів Олени Пчілки, які зберігаються у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР, матеріали і документи музеїв поетеси, періодичні видання тих часів; давалися запити у Брестський державний архів та його філіал у м. Пінську»*). Підрозділ 3.2.3 **«Інші варіанти функціонування нелітературознавчих ТО»** – це виклад результатів аналізу нелітературо-

знавчих ТО, які мають приклади функціонування і з втратою термінного значення, і без такої втрати. ТО «акорд» функціонує детермінологізовано – лише сема «гармонійне поєднання» у метафорі на основі перенесення значення процесу за подібністю (*«Теоретики та практики цього жанру спостерігали ударну силу початкового і заключного акорду у ньому.»*); у формі метафори-метонімії, утвореної унаслідок перенесення назви «цикли – акорди» (*«Цей образ автора, ця наскрізна морально-етична і психологічна проблема духовного гарту нової людини об'єднує в гармонійне ціле різнотонні чотири цикли, чотири своєрідні акорди Лесиної книги пісень»*). Є приклади функціонування цієї ТО без втрати термінного значення (*«Тут не затихали палкі дискусії в домі Косачів, лунали акорди фортепіанної музики, зринали пісні»*). У підрозділі **3.2.4 «Транстермінологізація нелітературознавчих ТО»** – розгляд ТО, які втрачають термінне значення, під впливом контекстного слововживання переходять у літературознавчу ТС і здобувають ознаки нового термінного значення в цій ТС. ТО «акварель» переходить у літературознавчу ТС і отримує літературознавче термінне значення. (*«Підкреслено кольористичний образок інколи називали аквареллю»*). **3.2.5 «Явище «нагромадження» ТО»** – підрозділ про цікавий спосіб створення образного середовища у науковому тексті. І. Денисюк вдається до оригінального прийому – використовує у літературознавчому термінному полі нагромадження нелітературознавчих ТО, сама функціональна властивість яких сприяє виразному, чіткому, логічному сприйманню «нелогічних» художніх явищ. ТО «динаміка», «концентрація» (*«Новелістичний час циклу “Село вигибає” сповнений величезною концентрацією й динамікою воєнних подій та контрастів»*).

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження:

– в основі досліджень мовної особистості – розуміння її як певного носія мови, який створює, розуміє або відтворює тексти. У науковому тексті мовна особистість прагне творчо самовиразитись, здійснює різнобічну мовну діяльність, послуговуючись текстами інших науковців, інтерпретує їх, формує нове знання, продукує власні наукові думки. Вчені переважно звертають увагу на ідіостиль у текстах художньої літератури і знаходять ті мовні засоби – домінанти, які найбільш яскраво репрезентують індивідуальну манеру творчості автора. Ідіостиль у науковому тексті вчені обирають як предмет своїх досліджень значно рідше, можливо тому, що науковий текст має інші принципи побудови. Якщо виходити з позицій нормативності наукової мови – відхід від стильових норм наукового тексту є швидше винятком, аніж закономірним явищем. Саме у цьому, на нашу думку, пояснення того, що вчені у працях про ідіостиль наукового тексту досліджують переважно причини відхилення від закономірностей;

– терміни літературознавства не лише виконують номінативну функцію, але й мають естетичну інформацію, дають оцінку художнім явищам. Естетична оцінка так чи інакше пов'язана із питанням конотації терміна. Оскільки для

мови художнього тексту властива семантична прив'язаність до контексту – можемо стверджувати аналогічну прив'язаність літературознавчого терміна до контексту його функціонування. Переносне значення, яке творить образне сприймання художнього тексту, таким чином переносить свої ознаки і на терміносистему як засіб виразу наукового дослідження у літературознавстві. Можлива функціональна «подвійність» літературознавчого терміна – інформаційний і естетично-емоційний вплив на читача, а виражальне формальне значення слова у літературознавчому тексті може набути таких рис, що змістовне його наповнення перебуватиме у невизначеному стані – на межі пояснення. Літературознавчий термін потребує особливої уваги з боку вченого-літературознавця, оскільки перебуває в оточенні поетичної мови, яка здатна збурювати цілі низки різних образів. При аналізі було використано ознаки літературознавчого терміна на підставі його лексикографічної фіксації (за текстом «Літературознавчого словника-довідника»). Відносна точність називання явищ, часом зумисна розмитість понять, контекстне слововживання, певна багатозначність і синонімічність, нестійкість дефініції поняття – такі ознаки суперечать терміну в його природі, але для мистецтва художнього слова як об'єкта дослідження, вчений повинен застосовувати адекватні наукові виміри. Причина саме такої актуалізації літературознавчих термінів – у природі художнього слова, яке побудоване за своїми мінливими законами. Ці закони літератури як виду мистецтва, очевидно, мають безпосередній вплив на формування і принципи будови літературознавчої терміносистеми. У текстах І. Денисюка виявлено, що ТО зазнає впливу явища детермінологізації внаслідок втрати зв'язків з ТС, або у зв'язку із впливом іншої, невластивої ТС у певному контексті. Отже, часто ситуативні вимоги до терміна у літературознавстві спонтанно спричинюють появу ТО, які актуалізуються на вимогу контексту при аналізі відповідних художніх образів. Явища міжгалузевої термінології, існування транстермінів та метатермінів дають підстави для пошуку і встановлення функціональних особливостей терміноодиниць у межах однієї і більше терміносистем. Переносність значення при аналізі естетичних явищ літератури і визначає неоднозначність термінологічної природи літературознавчих явищ. Ця неоднозначність виявляється як до певної міри втрата «термінності» (як однозначності) літературознавчого терміна. Термінна одиниця у літературознавчому тексті зазнає впливу явища детермінологізації внаслідок втрати зв'язків з терміносистемою, або у зв'язку із впливом іншої терміносистеми у певному контексті;

– усі літературознавчі терміни наукової спадщини І. Денисюка розділено на тематичні поля «Література та літературознавство: головні поняття», «Генологія», «Поетика тексту», «Літературно-видавничий процес». А ТП, у свою чергу, розділили на ЛСГ. Аналізуючи мотивованість (ми розглядаємо терміни «мотивованість» і «мотивація» як синоніми) нових літературознавчих ТО Івана Денисюка ми взяли за основу ономасіологічний підхід до

мотивації, у якому дефініція мотивації пов'язана з поняттям мотиваційної ознаки.

– за граматичною структурою у працях І. Денисюка було виділено моноксемні (однослівні) і полілексемні (два і більше слова) літературознавчі ТО. За походженням літературознавчі терміни у працях І. Денисюка можна поділити на: власне українські, іншомовні, та ТО змішаного типу. Запозичення в літературознавчу термінологію прийшли з грецької, латинської, французької, німецької, англійської та італійської мов. Питомо українські ТО у текстах І. Денисюка становлять 34,2% у складі простих літературознавчих термінів;

– загальнонаукові терміни проходять своєрідну адаптацію у літературознавчому контексті. Часто такі ТО не втрачають свого значення, вчений використовує загальнонаукове поняття таких термінів у поєднанні з літературознавчими, і така ТО набуває іншого гатунку – більше літературознавчого, аніж загальнонаукового. Іноді загальнонаукові ТО стають одним із компонентів складених ТО;

– детермінологізовані літературознавчі ТО у процесі актуалізації втрачають своє термінне значення. Часто при цьому такі ТО зберігають лексичне значення, і тоді такі словоодиноці під впливом біографічного, генологічного та поетикального контексту, контексту спостереження за розвитком національного літературного процесу активно функціонують як компоненти метафоричних висловів при викладі головних міркувань вченого;

– екстрагалузеві ТО іноді втрачають первісне термінне значення частково (такі ТО називають не своє первинне поняття, а зберігають лише натяк на нього). Значення ТО такого типу переходить у літературознавчу терміносистему, оскільки функціонує уже як образне пояснення літературного явища. Непросто встановити межу між повною і частковою детермінологізацією, оскільки відчутним є брак уведеного в науковий обіг поняттєвого інструменту для такого аналізу. І. Денисюк вміло використовує взаємовпливи різних терміносистем у літературознавчому науковому тексті і нелітературознавчі ТО без втрати первісного термінного значення. Аналіз наукових текстів І. Денисюка дав підстави для висновку про існування проблеми при визначенні частотності слововживання нелітературознавчих ТО і, особливо, встановлення їх термінного значення. Частина ТО зберігає своє термінне значення, інша частина ТО частково втрачає це значення, ще частина – переходить у літературознавчу терміносистему, набуває при цьому ознак іншої терміносистеми і зберігає при цьому лише лексичне значення, яке у контексті літературознавчого наукового погляду здобуває інші функції.

Причини явища полягають у використанні ТО з різних сфер людської діяльності, «нерівномірність» втрати чи збереження термінного значення таких ТО під впливом образної мови. Ця проблема чекає окремого цілеспрямованого дослідження. Ідіостиль у науковому тексті потребує вивчення із залученням матеріалу з інших галузей. Така робота відкриє перспективи для розробки і

апробації інструментарію, розширення методології, що дасть можливість створити новий комплексний, можливо, універсальний підхід для аналізу ідіостилістичних явищ.

Основні положення дисертації відображені в таких публікаціях:

1. Крохмальна Г. Літературознавчі терміни вченого — складова терміносистеми його ідіостилію / Галина Крохмальна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2010. – № 675. – С. 131–135.

2. Крохмальна Г. Термінна лексика в навчальному процесі / Галина Крохмальна // Вісник Львів. ун-ту. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 50. – С. 423–428.

3. Крохмальна Г. До питання еволюції української літературознавчої терміносистеми / Галина Крохмальна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2011. – № 709. – С. 84–87.

4. Крохмальна Г. Явище експлікації терміна в літературознавчому тексті (на матеріалі статті І.Денисюка) / Галина Крохмальна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2012. – № 733. – С. 193–195.

5. Крохмальна Г. Специфіка літературного терміна у структурі наукового тексту (на матеріалі праць Івана Денисюка) / Галина Крохмальна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2013. – № 765. – С. 94–98.

6. Крохмальна Г. Особливості фіксації літературознавчих термінів у фаховому словнику / Галина Крохмальна // Термінологічний вісник : зб. наук. пр. : у 2 ч. – К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2015. – Вип. 3 (2). – С. 81–86.

7. Krochmal'na H. Konnotation nichtliterarischer Begriffseinheiten in den literatur wissenschaftlichen Texten Professor Ivan Denysjuks / Halyna Krochmal'na // Щорічний наук. зб. Третьої міжнар. наук. Інтернет-конф. з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ». Серія: Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики. Щорічник. – München ; Berlin, 2013. – Вип. 2012. – С. 294–302.

8. Крохмальна Г. Парадигма літературознавчої системи: функції елементів, еволюція зв'язків (на прикладі шевченкознавчого тексту І.Денисюка) / Галина Крохмальна // «Słowo. Tekst. Czas – XII» Frazologia w idiolekcie i systemach języków słowiańskich. W 200. rocznicę urodzin Tarasa Szewczenki. – Szczecin ; Greifswald, 2014. – Т. 1. – С.143–149.

9. Krochmal'na H. Arguments for and against the foreign terminological lexicon / Halyna Krochmal'na // Jahrbuch der IV. Internationalen virtuellen Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht». Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd.

2013. Herausgegeben von Olena Novikova, Peter Hilkes, Ulrich Schweier. Verlag Otto Sagner. – München ; Berlin ; Leipzig ; Washington, D.C., 2014. – S. 133–141

10. Krochmal'na H. Das semantische Feld des literatur wissen schaftlichen Begriffs: Spezifik des Gebrauchs (Семантичне поле літературознавчого терміна: специфіка функціонування) / Halyna Krochmal'na // Jahrbuch der V. Internationalen virtuellen Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht» Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2014. Herausgegeben von Olena Novikova, Peter Hilkes, Ulrich Schweier. Verlag Otto Sagner. – München ; Berlin, 2015. – S. 614–623.

11. Крохмальна Г. І. Особливості функціонування нелітературознавчих термінів у літературознавчих текстах / Г. І. Крохмальна // Молодий вчений. – 2015. – № 7. – С.143–146.

12. Крохмальна Г. Семантичне поле шевченкознавчого терміна: дидактичний аспект / Галина Крохмальна // Апостол правди і науки : матеріали наук. конф., присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. – Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2015. – С. 517–521.

АНОТАЦІЯ

Крохмальна Г.І. Терміни в ідіостилі вченого (на матеріалі філологічних праць професора Івана Денисюка). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2016.

В дисертації визначено особливості індивідуального стилю вченого з допомогою аналізу функціонування літературознавчих та екстрагалузових термінів у філологічних працях Івана Денисюка. Проаналізовано різні підходи до поняття мовної особистості. Узагальнено розуміння індивідуального авторського стилю у науковому тексті. Однією із домінант ідіостилу наукових текстів Івана Денисюка є терміноодиниця (ТО) – це положення зумовило логіку дослідження та його структуру. Здійснено аналіз літературознавчих ТО у філологічних працях вченого. Літературознавчі терміни наукової спадщини І.Денисюка розділено на тематичні поля. Здійснено аналіз мотиваності літературознавчих ТО, описано їх граматичну структуру та здійснено генологічну характеристику. Проаналізовано закономірності функціонування екстрагалузових та загальнонаукових термінів.

Ключові слова: українське термінознавство; терміноодиниця; терміносистема; мотивованість терміна; мовна особистість; ідіостиль; детермінологізація; літературознавчий термін; екстрагалузовий термін; загальнонауковий термін.

АННОТАЦИЯ

Крохмальна Г.И. Термины в идиостиле ученого (на материале филологических трудов Ивана Денисюка). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.01 – украинский язык. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2016.

В диссертации определены особенности индивидуального стиля ученого при помощи анализа функционирования литературоведческих и нелитературоведческих терминов в филологических трудах Ивана Денисюка. Одна из доминант идиостиля научных текстов ученого – терминоединица (ТЕ), – это суждение обусловило логику исследования, его структуру. Автор совершает анализ мотивированности литературоведческих терминов, описывает их грамматическую структуру и дает им генетическую характеристику, анализирует функционирование экстраотраслевых и общенаучных терминов.

Ключевые слова: украинское терминоведение; терминоединица; терминосистема; мотивированность термина; языковая личность; идиостиль; детерминологизация; литературоведческий термин; экстраотраслевой термин; общенаучный термин.

SUMMARY

Krokhmalna H.I. Terms in the individual style of a scholar (based on philological works of Prof. Ivan Denysiuk). – Manuscript.

Dissertation for the scholarly degree of Candidate (Linguistics), Specialization 10.02.01 – The Ukrainian Language. – The Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2016.

Special aspects of the scholar's individual style are defined in the thesis by analysing literary and non-literary terms functioning in the philological works of Ivan Denysiuk. Various approaches to the dimension of a linguistic persona, which combines linguistic, psychological, social factors and opens new possibilities for further study of functional characteristics of a language and language activity were analysed. The understanding of an author's individual style in literary and scientific text is summarized. Term unit (TU) is one of keynotes of individual style of scientific texts by Ivan Denysiuk. This statement determined the logic of our research and its structure.

The theoretical background in respect of a literary term was considered. Literary terms bear not only nominative load but also convey aesthetic information and assess literary phenomena. Aesthetic assessment, in one way or other, is connected to the problem of term connotation, which sometimes becomes a pronounced keynote in the field of literary studies. Literary term is characterized with ambiguity; low level of unification; connotativity; «openness» i.e. it is open to other term systems; direct dependence on a context; term is in a close contact with the

individual style of a writer, scholar. Consequently, terms used in literary works do not often change completely but become «overgrown» by new meanings. The present work outlines unique features of literary TUs «lexicographical dimensions». The analysis of literary TUs in scholar's philological works was performed. Literary terms present in the scientific heritage of I. Denysiuk were split according to thematic fields as follows: «Literature and Literary Studies: basic concepts», «Genology», «Text Poetics», «Literary and Publishing process». The analysis of motivation of new literary TUs, attributed to the scholar, was performed based on the onomasiological approach to motivation, where the definition of motivation is related to the concept of the motivational indicator. The grammatical structure of literary terms as well as their genologic characteristics were described.

Extradomain and general scientific terms as well as patterns of their functioning in scholar's philological texts were analysed. Regular indicators of general scientific TUs functioning in literary text were considered. It was defined that general scientific terms undergo a kind of adaptation in a literary context. Such TUs do not lose their meaning; the scholar uses general scientific meaning of a term in combination with literary one. General scientific TUs often become one of the multiple components of a complex TU, at that, there are several characteristic features of their functioning traced: as a rule, they become one of the main components and if the number of such components increases, their general scientific character becomes cancelled out. In the texts by Ivan Denysiuk the organizational function of general term in the context of literary semantic field was outlined. The analysis of functioning of TUs taken from other (not artistic) term systems in literary texts was performed. Literary TUs that underwent determinologization in the process of actualization lose term meaning. Frequently, such TUs preserve their lexical meaning and are actively used as components of metaphorical expressions when the scholar presents his main arguments. The analysis of scientific texts afforded grounds to conclude that there exists a problem in determining the term meaning in respect of non-literary TUs. The reasons for this are as follows: when used TUs pertain to various spheres of human activity, and «irregularity» of term meaning losing or preserving by such TUs due to the influence of a figurative language.

Key words: Ukrainian terminology; term unit; term system; term motivation; linguistic persona; individual style; determinologization; literary term; extradomain term; general scientific term.